

Говор председавајућег ОЕБС-у, првог потпредседника Владе Србије и министра спољних послова Ивице Дачића на затварању 24. годишњег заседања Парламентарне скупштине ОЕБС-а које се одржава у Хелсинкију:

"Екселенције,
Даме и господо,

Задовољство ми је што се обраћам на овом 24. Годишњем заседању Парламентарне скупштине ОЕБС-а у дворани Финландија, управо на месту где је пре четрдесет година потписан Завршни акт из Хелсинкија. „Сећање на дух Хелсинкија" први је корак у тешким дискусијама у које морамо да ступимо како бисмо превазишли актуелну кризу.

Током овог састанка водили сте дебату о широком опсегу питања од интереса за државе учеснице ОЕБС-а и међународну заједницу. Велику пажњу сте неизбежно усмерили на ситуацију у и око Украјине, улогу ОЕБС-а у превенцији и управљању кризама, и на ширу кризу европске безбедности. Највиши приоритет председавања Србије ОЕБС-у у средишту свих наших напора јесте да преусмеримо ток изразито критичне ситуације. У исто време, постоје и многа друга горућа питања која захтевају нашу пажњу. Она укључују: пораст протока миграната и избеглица на Медитерану и у области Југоисточне Европе, као и ширег региона ОЕБС-а; тероризам, а нарочито феномен страних бораца – терориста; организовани криминал и нелегалну трговину; климатске промене и многа друга питања.

ОЕБС је неизоставан актер у европској безбедности. Суочен са кризом у и око Украјине, ОЕБС је применио свој свеобухватан скуп механизама и постао кључни чинилац у потрази за трајним политичким решењем. Све структуре и институције ОЕБС-а, укључујући Парламентарну скупштину, радиле су заједно како би помогли у решавању сукоба. Специјална посматрачка мисија која наставља да прати крхко примирје и, на жалост, је сведок свакодневних кршења, остаје највидљивији напор ОЕБС-а. Једнако је важно што Трилатерална контакт група, уз учешће ОЕБС-а, наставља с преговорима о практичним корацима за прекид борби и изналажење начина за трајно решење.

Кроз брзо реаговање на кризу у и око Украјине, Организација је још једном доказала своју вредност након периода када су јединствене предности ОЕБС-а често бивале занемарене. Али, требало би да се подсетимо његовог историјата. Завршни акт из

Хелсинкија и процес КЕБС пружили су кључну рану подршку догађајима који су обликовали европску безбедност током протеклих 40 година. На том путу било је много различитих фаза и важних прекретница. Такође вреди подсетити и да времена нису увек била без брига, и да је на путу напред било препрека.

Заиста, ране фазе током седамдесетих година 20. века одвијале су се у контексту ривалитета велесила – затишју које се чинило стабилним, а у ствари је носило велике ризике, укључујући оне нуклеарне. Како су контакти између Истока и Запада постајали редовнији и дипломате почеле да се састају у различитим форматима, детант је узимао маха. Овај период смањивања тензија допринео је Конференцији за безбедност и сарадњу и њеном трајном наслеђу, Завршном акту из Хелсинкија, као и они њему.

Међутим, велики договор из Хелсинкија није значио да је хладноратовски сукоб завршен. На састанцима КЕБС-а који су уследили, вербалне размирице између Истока и Запада, а нарочито између делегација Сједињених Америчких Држава и Совјетског Савеза, наставиле су се пре као правило него као изузетак. Хелсиншки декалог који уређује опхођење држава међу собом и према својим грађанима био је отворен за различита тумачења и морао је да се усклади са развојем ситуације. У то време револуционарни концепт безбедности Завршног акта из Хелсинкија је морао да се испроба у реалним ситуацијама како би се доказала његова ваљаност. Разговори о обавезама у погледу политичко-војних и економских питања, затим питања животне средине и људских права и њиховој примени су тек почели. Први Састанак у континуитету, одржан у Београду током 1977-78, обезбедио је континуитет у процесу што је, у каснијим фазама, довело до изузетних резултата.

На послетку, „Хелсиншки процес" је заиста олакшао транзицију од конфронтације до сарадње и помогао у стварању услова који су довели до краја Хладног рата. Париском повељом за нову Европу из 1990, државе учеснице објавиле су „ново доба демократије, мира и безбедности". И тако је, 1995. године, настао ОЕБС.

Осврћући се на четрдесет година протеклих од Завршног акта из Хелсинкија, у исто време анализирамо двадесет година ОЕБС-а. Један могући начин да се процени важност и утицај неке организације јесте да се постави питање - шта би то било другачије да ње нема? У том смислу, дозволите ми да наведем неколико примера.
Мисије ОЕБС-а на терену су једна од јединствених предности наше Организације. Оне помажу државама учесницама при имплементацији својих обавеза и незамењив су механизам за превенцију криза и управљање конфликтима. Снажно подржавам, и захвалан сам на свеобухватној улози ОЕБС-а у неговању демократских институција, помирења и регионалне сарадње у Југоисточној Европи. Организација је такође дала значајан допринос у осталим деловима региона ОЕБС-а, и има потенцијал да уради више.

Током протеклих двадесет година дошло је до једног броја ситуација када је инклузивни оквир за дијалог и сарадњу ОЕБС-а, у комбинацији са његовим концептом свеобухватне безбедности, Организацију ставио у први план напора за одржавање мира у нашем региону.

ОЕБС је имао улогу у олакшавању дијалога и наставља да ради у оквиру одговарајућих формата за решавање продужених конфликата у Молдавији и на Јужном Кавказу. Иако решење ових сукоба остаје ван његовог домашаја, будући да захтева искрену посвећеност свих кључних актера, ОЕБС је допринео спречавању војне ескалације и побољшао животе људи који пате од последица ових сукоба. И док су резултати ових напора различити, наставак дијалога уз стрпљење и одлучност нема алтернативу.

Даме и господо,

Парламентарна скупштина ОЕБС-а пружа драгоцену платформу за промовисање инклузивног дијалога и заједничког деловања међу државама учесницама ОЕБС-а. У том смислу, у оквиру Повеље за европску безбедност, која је 1999. усвојена на Истанбулском самиту, шефови држава и влада ОЕБС објавили су да се „Парламентарна скупштина развила у једну од најважнијих институција ОЕБС-а".
У актуелном контексту повишених тензија, посебно је важно да се уложе напори за превладавање разлика кроз међусобну комуникацију у циљу јачања поверења и охрабривања дијалога. Стога би било за дубоко жаљење уколико би основна улога ОЕБС-а, као платформе за инклузивни дијалог, била подривена ускраћивањем виза појединим члановима Парламентарне скупштине ОЕБС-а. То је, заиста, у супротности са „духом Хелсинкија" који негују ОЕБС и његова Парламентарна скупштина.

ОЕБС некада критикују због неуспеха у спречавању или решавању сукоба, укључујући и садашњи у и око Украјине. Овакве критике су без основа. ОЕБС је механизам својих држава учесница. Иако лекције научене током нашег реаговања на актуелну кризу указују на потребу да се ојача капацитет Организације за превенцију и реаговање на сукобе, ОЕБС може да уради само оно што му ваша заједничка политичка воља дозвољава. Зато позивам државе учеснице да у већој мери користе нашу инклузивну платформу за дијалог и заједничко деловање, и да заједно раде на изналажењу решења за актуелну кризу. Напредак на терену у и око Украјине, као и за преговарачким столом, суштински је услов не само за обнављање мира и безбедности у нашем региону, већ и за јачање и отпорност наше заједничке безбедносне архитектуре. У томе се, као и увек, морамо водити принципима Хелсинкија. Без пуног поштовања и строге примене принципа и обавеза ОЕБС-а, не може бити ни праве безбедности или стабилности у нашем региону.

Надамо се да ћемо сутрашњим Неформалним састанком на високом нивоу држава учесница подстаћи интерактивну и отворену дискусију о начинима за унапређење нашег дијалога о безбедности. Биће одржан и мањи комеморативни догађај након којег ће уследити суштинска дискусија која ће омогућити учесницима да изразе своја виђења кључних изазова, укључујући шире импликације садашње кризе по евроатлантску и евроазијску безбедност, и што је још важније, да направе планове за будућност. Генерални секретар Занијер ће водити разговоре током ове сесије. Уз то, током радног ручка, амбасадор Ишингер, као председавајући Панелу еминентних личности, изнеће неке идеје за премошћивање растућих подела између Истока и Запада, као и за потврђивање и учвршћивање европске безбедности.
Иако смо тек на почетку дугог процеса и тек треба да установимо тачан формат за дубље дискусије, уверен сам да ће ОЕБС играти кључну улогу у проналажењу решења актуелне

кризе и тако повратити изгубљено поверење и поново учврстити европску безбедност.

На крају, желео бих да честитам Парламентарној скупштини на импресивном пројекту „Хелсинки +40" који је обележио годишњицу Завршног акта семинарима концентрисаним на његово трајно наслеђе који су допринели неформалним разговорима у оквиру процеса „Хелсинки +40" покренутом на Министарском савету у Даблину. У овој години јубилеја, Пројекат је добродошао допринос разговорима о будућности безбедности у нашем региону и будућности ОЕБС-а.

Хвала вам."